

A digitális könyvtári szolgáltatás új lehetőségei az olvasási képességet érintő fogyatékossgal élők számára

Az OSZK és a Könyvtári Intézet ajánlása a Marrákesi szerződés átültetésével kapcsolatos könyvtári feladatok ellátásával kapcsolatban

A szerzői jogi szabályozás egyik legfontosabb célja, hogy egyensúlyt teremtsen a kreatív gazdaság alapjait jelentő *alkotói érdeke* és az információhoz és kulturális javakhoz való hozzáféréshez fűződő társadalmi érdek között. Ebből következően a törvény *kivételeket* fogalmaz meg, illetve *korlátozásokat* vezet be a szerzőnek a mű felhasználásának engedélyezésére vonatkozó kizárólagos jogával kapcsolatban. E korlátozásokat és kivételeket nemzetközi szerződések, uniós irányelvek határozzák meg.

Az olvasási képességet érintő fogyatékossgal élő személyeknek kíván kedvezni az a 2017 szeptemberében megjelent EU-s rendelet, amely az úgynevezett Marrákesi szerződés átültetéséről szól. A rendeletet ismertető hivatalos összefoglaló szerint:

„A rendelet szabályokat határoz meg arra vonatkozóan, hogy egyes művek vagy más teljesítmények hozzáférhető formátumú példányait hogyan osztják meg az EU és a Marrákesi szerződésben részes nem EU-országok között a vakok, látáskárosultak és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek érdekét szolgálva, és anélkül, hogy a szerzői jogi jogosult engedélyére szükség lenne.”

Az átültetésről gondoskodó törvénynek köszönhetően új szabad felhasználási esetek kerültek be a szerzői jogi törvényünkbe. Kifejtve:

„41. § (1) A mű nem üzletszerű felhasználása a szabad felhasználás körébe tartozik, ha az kizárólag fogyatékossgal élő személyek javára, fogyatékossgal közvetlen összefüggésben történik, és nem haladja meg a fogyatékossgal által indokolt mértéket.

(1a) Az (1) bekezdés szerinti szabad felhasználásnak minősül különösen:

a) a mű hozzáférhető formátumú példányának az olvasási képességet érintő fogyatékossgal élő kedvezményezett személy kizárólagos használatára történő előállítása, akár a kedvezményezett személy, akár valamely, az ilyen személy nevében eljáró személy vagy jogosított szervezet által, feltéve, hogy a hozzáférhető formátumú példány alapjául szolgáló műhöz a hozzáférhető formátumú példány előállítója jogszerűen jutott hozzá;

b) a jogosított szervezet által az olvasási képességet érintő fogyatékossgal élő kedvezményezett személyek vagy más jogosított szervezetek számára hozzáférhető formátumú példányok terjesztése és nyilvánosságához közvetítése, ideértve az oly módon történő hozzáférhetővé tétel is, amikor a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választják meg.

(1b) Magyarországon letelepedett jogosított szervezet az (1a) bekezdés b) pontjában meghatározott tevékenységet az Európai Unió bármely tagállamában letelepedett jogosított szervezet vagy az olvasási képességet érintő fogyatékossgal élő kedvezményezett személy számára szabadon végezheti.

(1c) Magyarországon letelepedett jogosított szervezet és az olvasási képességet érintő fogyatékossgal élő kedvezményezett személy a hozzáférhető formátumú példányt az Európai Unió más tagállamában letelepedett jogosított szervezettől szabadon megszerezheti.

(1d) Az (1a)-(1c) bekezdésben meghatározott szabad felhasználás körében bármely nyilvánosságra hozott, írott vagy egyéb jelrendszer formájában rögzített [18. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése] mű felhasználható annak illusztrációival együtt, ideértve ezek digitális és hangnyagga alakított változatait is.”

A szabad felhasználás részletes szabályait külön kormányrendelet határozza meg, amely kitér a *hozzáférhető formátumú példány*, a *jogosított szervezet* és az *olvasási képességet érintő fogyatékossgal élő személy* fogalmára, valamint rendelkezik egy nyilvántartás felállításáról és vezetéséről az említett szervezetekről és az általuk előállított hozzáférhető formátumú művekről és más kapcsolódó jogi teljesítményekről.

Az OSZK a Könyvtári Intézettel és az ELTE Egyetemi Könyvtárral együtt közös ajánlást dolgozott ki a témával kapcsolatban az érdektelt könyvtárak számára.

Az ajánlás az alábbi linken érhető el: <https://www.ki.oszk.hu/dokumentumtar/az-oszk-konyvtari-intezet-es-az-elte-egyetemi-konyvtar-kozos-ajanlasi-marrakesi>.

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

30. évfolyam 12. szám

2021. december

Tartalom

Műhelykérdések

- Fodor Péter:** A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a pandémia idején 3
- Kuczkó Andrea:** Könyvtár a körúton – A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár új szolgáltatóhelye 8
- Bándoli Katalin:** Zene a magasban – Tágas, légies térben a megújult FSZEK Zenei Gyűjtemény 14
- Kardos Helga:** Kölcsönözzön ki egy könyvtárost! Jogi szaktájékoztató a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Könyvtárában 19

Konferenciák

- Schlay Georgina:** Mozaikok egy múzeumi konferencia előadásából. MuseumDigit 2021 27

Évforduló

- Jónás Károly:** 100 éve született a magyar könyvtárügy jelentős személyisége, Vályi Gábor (1922–2003) 31

Könyv

- Fejős Edina:** Gyógyító irodalom (*Jakobovits Kitti: Irodalomterápia*) 42
- Mezey László Miklós:** Ünneplő kötet a könyvtárügy ikercsillagának (*Publicum meritorium praemium. Ünnepi kötet Katsányi Sándor és Papp István kilencvenedik születésnapjára. Szerk. Havas Katalin, Hegyközi Ilona, Sándor Tibor és Sonnevend Péter*) 46

From the contents

- Péter Fodor:* The Metropolitan Ervin Szabó Library during the pandemic (3)
Andrea Kuczkó: Library at the boulevard – A new service place of the Metropolitan Ervin Szabó Library (8)
Katalin Bándoli: Music in the Heights – The renewed FSZEK Music Collection in a spacious, airy space (14)

Cikkeink szerzői

Bándoli Katalin, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Zenei Gyűjteményének vezetője; *Fejős Edina*, az MTA Könyvtár és Információs Központ Gyűjteményszervezési Osztályának osztályvezető-helyettese, biblioterapeuta; *Fodor Péter*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatója; *Jónás Károly*, az Országgyűlési Könyvtár ny. munkatársa; *Kardos Helga*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Könyvtára könyvtárvezető-helyettese; *Kuczkó Andrea*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Körúti Könyvtárának vezetője; *Mezey László Miklós*, a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros ny. szerkesztője; *Schlay Georgina*, az ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár muzeológusa

Szerkesztő:

Tóth Béla István

Szerkesztőbizottság:

Barátné Hajdu Ágnes, Bánkeszi Lajosné, Dancs Szabolcs, Mezey László Miklós, Németh Márton, Radó Rita, Rózsa Dávid, Szeifer Csaba, Szépvölgyi Katalin, Verók Attila

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest I., Budavári Palota F épület; Telefon: 224-3797; E-mail: 3k@oszk.hu; Internet: ojs.elte.hu/3k, ki.oszk.hu/3k, epa.oszk.hu/3k, facebook.com/konyvkonyvtarkonyvtaros

Közreadja: a Könyvtári Intézet

Felelős kiadó: **Fehér Miklós**, a Könyvtári Intézet igazgatója

Olvasó- és technikai szerkesztő: **Cz. Tóth János**

Borítóterv: **Gerő Éva**

Nyomta a NALORS Grafikai Nyomda, Vác

Felelős vezető: **Szabó Gábor**

Terjedelem: 8,25 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatta az

Emberi Erőforrások Minisztériuma
Nemzeti Kulturális Alap

Terjeszti a Könyvtári Intézet

Előfizetési díj 1 évre 4800 Ft. Egy szám ára 400 Ft.

HU ISSN 1216-6804 (Nyomtatott)

HU ISSN 2732-0375 (Online)

Petőfi
Kulturális
Ügynökség

